

УДК 007:304:070.41:355

ЖАНРОВО-СТИЛЬОВА СПЕЦИФІКА РЕПОРТАЖІВ НА ВІЙСЬКОВУ ТЕМАТИКУ (за матеріалами збірки «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto»)

Ольга БИКОВА

канд. н. із соц. комунік., доц.

Київський університет
імені Бориса Грінченкавул. Маршала Тимошенка, 13-Б
04212, Київ, Україна

e-mai: sonce01_84@ukr.net

ORCID iD 0000-0001-7533-9277

© Бикова О., 2018

Стаття присвячена розгляду репортажів на військову тематику в збірці «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto».

З 2014 року в Україні триває російсько-українська війна, або АТО, або заходи із забезпечення національної безпеки і оборони, стримування і відсічі російської збройної агресії в Донецькій та Луганській областях, як її тепер офіційно називають. Аби поінформувати широку громадськість про події, які відбуваються у зоні конфлікту, журналісти часто використовують жанр репортажу, який завдяки своїй оперативності, документальності, емоційності, яскравості зображення є одним із найпопулярніших жанрів у висвітленні бойових дій, які ведуться на Донбасі. Це й зумовлює актуальність нашого дослідження.

Мета розвідки — на засадах комплексного та деталізованого аналізу дослідити жанрові й стильові особливості репортажів на військову тематику в збірці «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto», охарактеризувати специфіку самовиявлення автора публікації.

Відповідно до мети роботи, процес дослідження вимагав комплексного застосування таких методів, як: загальнонаукові методи добору і систематизації матеріалу, що стали в нагоді при відборі із широкого загалу текстів потрібних нам зразків, визначення основних завдань, які розв'язувалися під час розгляду проблеми. Для наукового осмислення історіографії та джерельної бази дослідження використано порівняльний аналіз та бібліографічно-описовий метод. Для збирання первинних емпіричних даних використано метод спостереження.

Особлива увага у статті приділяється характерним особливостям репортажу на військову тематику (оперативність, динамічність, ефект наочності, ефект присутності), які дозволяють читачам разом із репортером бачити і відчувати подію. У дослідженні наголошується на тому, що автор у репортажі на військову тематику за допомогою категорії авторського «я» демонструє свою причетність до події, висловлює власні судження і оцінки.

Авторка робить висновок, що у зв'язку із продовженням військового конфлікту на Сході країни, репортажі на військову тематику дедалі частіше трапляються в медіа та є ефективними, оскільки поєднують у собі переваги оперативної передачі інформації з авторським способом відображення.

Ключові слова: репортаж на військову тематику, образ автора, ефект присутності, ефект наочності.

GENRE-STYLISH FEATURES OF REPORTS ON MILITARY ISSUES (ON MATERIALS OF THE COLLECTION «VENI. VIDI. SCRIPSI. WAR. LIFE DE FACTO»

Olga Bykova

Candidate of Science In Social Communications

Associate Professor

Borys Grinchenko Kyiv University

13-B Marshal Tymoshenko Str.,

04212, Kyiv, Ukraine

e-mai: sonce01_84@ukr.net

ORCID iD 0000-0001-7533-9277

The article is devoted to consideration of reports on military issues in collection «Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto».

Since 2014 Russian-Ukrainian war has been continuing in Ukraine, or ATO, or measures aimed at ensuring national security and defense, suppression and rebuff of Russian military (armed) aggression in Donetsk and Luhansk districts, as it is called officially now. To inform wide layers of society about actions, which take place in a conflict zone, journalists often address to reportage genre, which, due to its efficiency, documentary character, emotional expressivity, vivid reflection, is one of the most popular genres for describing military actions in Donbas. This makes our research relevant.

The goal of our research is to give comprehensive and detailed analysis of genre and style peculiarities of reports on military topics in the collection “Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de Facto”; to characterize the specificity of self-expression of the author of publication.

In accordance with the purpose of our studies, the research process required application of such methods: general scientific methods of material collecting and systematizing were used in the process of choosing samples from a large number of texts, which were needed for our research, setting principal tasks which were solved while the problem was being considered. For scientific understanding of historiography and source base of the study comparative analysis and a bibliographic descriptive method were used. For the collection of primary empirical data, we used observation method.

Special attention is paid to the characteristic features of the report on military issues (efficiency, dynamic effect, clarity, sense of presence) that help readers see and feel the situation together with the reporter.

The author concludes that, in connection with the continuation of the military conflict in the East of the country, reports on military issues more and more often appear on the pages of periodicals and are effective, as they combine the benefits of rapid information transfer with the author's way of displaying them.

Key words: reports on military topics, author's character, effect of presence, effect of obviousness.

Постановка проблеми

З 2014 року Кримський півострів анексувала Російська Федерація, а східна частина території України стала зоною ведення активних бойових дій. Росія свій намір вести війну з Україною оголосила наприкінці лютого, коли російський спецназ захопив будівлю Верховної Ради АР Крим. А за декілька днів після цього, 1 березня, Рада Федерації Російської Федерації ухвалила рішення про дозвіл використання військ поза межами Росії. Так почалася російсько-українська війна, або АТО, як її офіційно називають і яка триває досі.

Українські журналісти, які часто бувають у «гарячій точці» країни, не раз опинялися під кулями, потрапляли в полон, виконували свою роботу там, де лились сльози і кров, неодноразово ставали свідками жахливих людських трагедій. Аби поінформувати широку громадськість про події, які відбуваються у зоні конфлікту, репортерам часто доводиться ризикувати власним здоров'ям, а то і життям. В екстремальних ситуаціях розкриваються характери людей, проявляються їхні кращі та гірші якості, і це дозволяє журналістам найкраще проявити себе саме в жанрі репортажу, який завдяки своїй оперативності, документальності, емоційності, яскравості зображення є одним із найпопулярніших жанрів при висвітленні бойових дій, які ведуться на Донбасі.

Зважаючи на затребуваність цього тематичного різновиду репортажу, видавництво «Темпора» оголосило всеукраїнський конкурс «Самовидець» — «Війна. Життя de facto», мета якого — змалювати в репортажному жанрі те, як виглядає життя країни у стані війни, як живуть люди на окупованих територіях, як воюють солдати на фронті.

За підсумками конкурсу видавництво «Темпора» видало у 2016 р. альманах найкращих репортажів, присвячених висвітленню подій на Сході України.

Тож *мета* нашого дослідження — на засадах комплексного та деталізованого аналізу дослідити жанрові й стильові особливості репортажів на військову тематику в збірці «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto».

Аналіз стану розробки проблеми

Проблеми розвитку репортажу в періодичних виданнях розглядалися у працях українських та закордонних учених М. Барманкулова, Ж-Д. Буше, З. Вайшенберга, В. Здоровеги, М. Галлера, С. Гуревича, М. Климова, Г. Мельник, І. Прокопенка, Г. Солганика та ін. Кожен дослідник робив внесок у розуміння репортажного жанру, керуючись науковими традиціями, що склалися на час його діяльності в журналістикознавстві. Але швидкоплинність сучасних процесів, динаміка розвитку жанрів газетно-журнальних видань ставлять перед науковцями нові завдання. У розвідках М. Василенка, О. Голік, М. Кіма,

О. Колесниченко, Б. Місонжнікова, М. Шостак та ін. проаналізовано типологізацію жанрової системи, охарактеризовано деякі жанрові інновації, які з'явилися в результаті розвитку соціальних комунікацій.

Спроби класифікувати репортажі у періодичних виданнях за тематикою факту, якому було присвячено матеріал, здійснювали дослідники В. Пельт, В. Горохов, Л. Ассуірова, М. Войтек та ін. Вони виділяли такі різновиди репортажів, як спортивний, судовий, кримінальний, закордонний, військовий, науковий, історичний тощо. Проте у своїх розвідках дослідники лише перераховують тематичні різновиди репортажів, не проаналізувавши їх специфічні характеристики.

На основі наукових праць попередніх дослідників репортажу, а також матеріалів власного аналізу, ми у своїй розвідці поглиблюємо та деталізуємо функціонально-виражальні характеристики такого різновиду тематичного репортажу, як репортаж на військову тематику.

Завдання статті

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких конкретних завдань: розглянути функціонально-виражальні характеристики репортажу на військову тематику у збірці «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto».

Виклад основного матеріалу

Друкований репортаж на військову тематику відрізняється від телерепортажу (що досить часто з'являється у новинних сюжетах) можливістю більшого заглиблення у подію, вищим ступенем аналітичності, узагальнень, усесторонньої оцінки, використанням часопросторових меж.

Специфіка репортажу на військову тематику полягає в тому, що журналіст передає на розсуд громадськості свої безпосередні враження від спостереження, коли події ще тривають і ніхто не може передбачити, чим це все закінчиться та які будуть наслідки. На момент написання репортажів неоголошена війна ще триває, автори послідовно розгортають сюжети драми на Донбасі, а коли і чим закінчиться війна, ще ніхто не знає. У цьому полягає непередбачуваність репортажу на військову тематику, а, отже, і його новизна.

Репортер, який пише на військову тематику, описує лише те, що він побачив, почув, відчув на дотик. Читач повинен, вникаючи в написане, уявляти собі те, що відбулося. Спостереження журналіста мають викликати в читачів такі враження, які дістав для себе автор на місці події, тобто журналіст повинен «свої чуттєві враження якомога більш наочно і влучно перетворити на зрозумілі асоціації» (Галлер, 2011, с. 162).

Наочність, як одна з найважливіших ознак репортажу на військову тематику, допомагає читачеві здійснити мандрівку в зону бойових дій й створюється в тексті завдяки:

1) візуалізації — точної передачі різноманітних деталей. За нашими спостереженнями, для створення візуального ефекту в текстах репортажів на військову тематику активно використовується лексика сенсорного сприймання, передусім зорового, оскільки людині звично пізнавати світ безпосередньо за допомогою органів чуття. Відповідні лексеми є «маркованим засобом, адже начебто виходять за межі безпосереднього спілкування — автор у редакції, текст у виданні, а читач на дивані. Проте його спонукають доторкатися, відчувати на дотик і т. под.» (Шевченко Л. Ю., 2011, с. 67): «Дії бійців, їхні рухи, слова — нетерплячі й метушливі. Потужний гуркіт танкових двигунів. <...> Небо дуже повільно перетворюється з чорного на світло-рожеве. Я вже бачу не тільки розмиті силуети хлопців, але й їхні серйозні обличчя» (Пушкарук А., 2016, с. 57); «Я чую уривки фраз: “Де моя аптечка, а скотч є у нас, треба швидше, бо мало часу, чорт, що відбувається, скільки брати ящиків з б/к, ти почистив автомат?...”» (Пушкарук А., 2016, с. 46). Така лексика допомагає читачеві відтворити цілісну, значною мірою наближену до реальності, картину того, що відбувається, «загострюючи увагу читача і спрямовуючи його до певного каналу сприймання, автор привертає увагу до особливостей предмета розмови, показує його з несподіваного боку, викликаючи емоції та бажання пізнати предмет ближче» (Шевченко Л. Ю., 2011, с. 58). Сенсорний характер оповіді (відтворення реального світу) є однією з основних характеристик кінематографічного тексту (Можаєва Т., 2011, с. 199);

2) реальної зміни кадрів, які дають «не лише зриме уявлення про подію, але й пожвавлюють хід її відображення» (Гаврилюк І., 2008, с. 5). Завдяки швидкій зміні планів у репортажі на військову тематику створюється кінематографічний ефект, коли завдяки динамічному зображенню в читачів виникає ілюзія власного руху стосовно описуваної події: «Зненацька вибух! І ще. Ще один. Ще. Раз за разом, але так стрімко, що, здавалося, одночасно. Розриви гранат. 30–40 метрів від нас. Земля дрібними шматками здіймається в повітря. Пил. Сум’яття. Крики. Так, ніби лопає мозок. Так, ніби все зникає. Страшно...» (Пушкарук А., 2016, с. 60).

Картини природи в репортажі на військову тематику сприяють розкриттю ситуації, служать фоном, на якому розгортаються події, вказують на місце і час, створюють локальний колорит, той настрій, ті почуття, які викликає природа у героя, увиразнюють ідею твору (Гриценко О., Шкляр В., 2002, с. 266): «Навкруги розкинувся розбудований радянськими індустріальними потребами степ: залізниця з порожніми вагонами, прочиненими навстіж металевими дверцятами, мости, спустілі асфальтні траси. Десь поруч, за межею сприйняття, за небокраєм, лунали вибухи» (Май М., 2016, с. 206). Пейзажі в цьому різновиді репортажу завжди лаконічні й разом із тим емоційні. Це

зумовлено перш за все тим, що швидкий, динамічний розвиток подій, ритм розповіді не потребує деталізації в описі картин природи.

Досить поширеними в репортажі на військову тематику є й короткі портретні зображення людини — зовнішній вигляд, одяг, риси характеру: «Друг Летун, огрядний, з густою бородою чоловік, водить пальцем по карті, пояснюючи присутнім основні моменти завдання» (Пушкарук А., 2016, с. 49); «У мокрому, брудному, із засохлими шматками землі одязі у дверях з'являється комбат Чорний» (Пушкарук А., 2016, с. 44).

Портретні та пейзажні замальовки у репортажі на військову тематику допомагають журналісту стати очима своєї аудиторії — читачі подумки переносяться в зону бойових дій, де вдалося побувати репортеру, бачать подію такою, якою бачив її автор матеріалу.

3) образного відтворення події. Якщо в цілому інформаційним жанрам притаманне «фактологічне відображення інформації з вкрапленням образних елементів» (Гаврилюк І., 2008, с. 8), то для репортажу на військову тематику, навпаки, характерним є посилення зображально-виражальних засобів, оскільки достатньо деталізований емоційно насичений опис швидше потрапляє до свідомості реципієнта, краще запам'ятовується, «викликає певні асоціації, стійкі стереотипи» (Шевченко В., 2014, с. 1). Наочно-образне відображення дійсності «залучає підсвідому уяву, посилює вагомість, конкретизує і систематизує» (Там само, с. 15): «... Вулицями міста спокійно ходять люди. Діти поспішають до школи. Але розмовляти практично неможливо: над Артемівськом стоїть гул від запуску снарядів. Артилерія прикриває наших, що стоять в апендиксі, який ось-ось обернеться гнійним перитонітом. Дорога життя — розбита траса Дебальцеве — Артемівськ» (Гончарова Є., 2016, с. 242).

Широке використання образних засобів свідчить про розширення жанрових можливостей репортажу, а також «спростовує уявлення про чіткі, встановлені для інформаційних жанрів, межі» (Гаврилюк І., 2008, с. 9). Образність у тексті репортажу на військову тематику — не лише засіб надання загальному тону викладу наочності, емоційності, тобто сугестивності, а й засіб переконання реципієнта (Гаврилюк І., 2008, с. 9). Репортаж має на меті довести реципієнтові авторську позицію, викликати в нього бажання розібратися в ситуації. Отже, образні засоби «реалізують не лише сюжет дії, а й сюжет думки, що не характерний для інформаційно-публіцистичної жанрової групи» (Гаврилюк І., 2008, с. 9).

Репортажу на військову тематику властиве відображення події крізь призму особистісного сприйняття автора, що створює «ефект присутності». Репортаж вплине на читача тільки в тому разі, коли автор змусить його переживати ті ж самі почуття, які відчув на місці події сам репортер, коли читач разом із автором буде плакати й сміятися,

радїти й сумувати, захоплюватися й обурюватися... Крім того, емоційні ліричні відступи від основної лінії подій яскраво підтверджують безпосередню участь автора, його співпереживання, глибоке проникнення в тему. Саме тому емоційність є визначальною домінантою репортажу на військову тематику, що допомагає читачам краще відчутти атмосферу події: «Бійця з Дніпропетровська привезли з операційної. Немає ноги трохи вище стопи. Просьть постежити, коли Сергій отямиться. Страшно! Як сказати людині, що він тепер глибокий інвалід? Потихеньку прокидається, починаю розмовляти. Киває на ногу:

— Що, все?

Унікаю відповіді, питаючи, ким працював до війни. Кажє: сантехніком, а тепер, без ноги, мовляв, менше буду в лайні длубатися, інтелігентом стану. Я плачу: мужик дізнався, що без ноги тепер, а він жартує...» (Гончарова Є., 2016, с. 251).

Основою репортажу на військову тематику є достовірність, документально точне відтворення дійсності, уміння «змалювати портрети і зафіксувати пейзаж, який підсилює образ, зберегти напруженість, нерідко драматургійність дії» (Жацько В., 2012, с. 34–35).

Найпоширенішими на сьогодні способами документального відтворення дійсності в репортажі на військову тематику є:

1. Використання фактів.

Факт — основа репортажу. Як зазначає М. Галлер, «репортажу потрібен такий інформаційний матеріал, по-перше, щоб показати взаємозв'язок між особливим та загальним... По-друге, потрібні факти, щоб можна було показати значення окремих сцен та епізодів» (Галлер М., 2011, с. 201). Факти в репортажах збірки «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto» представлені у супроводі чисел, дат, різних висловлювань, свідчень, утворюючи документальну основу всього матеріалу: «Маса протитанкового гранатомета сягає 48 кг. Троє хлопців, зціпивши зуби, переносять його, поспішно наздоганяючи решту. Позаду них, тримаючи смаглявими худими руками ящик з боеприпасами, ще двоє бійців» (Пушкарчук А., 2016, с. 58).

Велике значення в репортажі на військову тематику відіграють ті факти, за допомогою яких автор може висловити свої переживання й думки: «Війна починалася для них як тимчасова, необхідна річ, а стала способом життя і способом мислення. Вона поставала у їхній пам'яті не винятково кров'ю, жахом і смертями, а домом, де тебе завжди чекають і зрозуміють. Красиві, пишні, промовисті фрази про патріотизм ці хлопці і дівчата давно віддали політикам, ідеологам і невгамовним писакам, собі ж лишили право боротись і право обирати. П'ятий окремих батальйон ДУК ПС дислокується поблизу траси Запоріжжя — Донецьк. <...> Ми рухаємося у камуфльованій "ельці" з номерами "ДУК ПС5 51". У салоні грає диско 80-90-х. Наше авто йде першим у колоні

з трьох машин 5-го батальйону Добровольчого українського корпусу “Правий сектор”. Серед особового складу — бійці розвідки» (Пушкарчук А., 2016, с. 38).

2. Посилання на джерело повідомлення.

Автор репортажу з зони ведення активних бойових дій «прагне враховувати лише ті повідомлення та розповіді, що були донесені до нього особисто» (Гриценко О., Шкляр В., 2002, с. 117). Для більшої достовірності свого матеріалу репортери використовують вставні конструкції, що вказують на джерело повідомлення: на думку..., за словами..., за повідомленням..., як кажуть... тощо: « — Чого ви так перелякалися? Це ж від нас! — здивовано кліпає очима дівчина на зупинці, коли над головами завиває щось на кшталт літака. Але це не літак, вони тут не літають. <...> Кажуть, це так звучить загадкова “Точка У”» (Гончарова Є., 2016, с. 242); «За словами Олега, місцеві налаштовані проукраїнськи» (Савчук А., 2016, с. 187).

Прийменниково-іменникові конструкції активно використовуються у текстах репортажів збірки «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto» для підвищення ступеня правдивості тексту, для доповнення інформації джерелом повідомлення. «Така побудова має перевагу з точки зору впізнаваності вставного компонента і його мобільності: зміст вставного компонента може бути висловлений не лише по ходу основного повідомлення, а й мати випереджаючий характер» (Мамалига А., 1998, с. 109).

Репортер, готуючи матеріал із зони ведення активних бойових дій, працює з тим, що особисто бачить і що переживає. Він сам визначає, на що саме варто звернути увагу, які саме фрагменти найповніше відповідають його задуму, а також які саме факти допоможуть передати свою думку читачеві. Таким чином журналіст створює документальне відображення події — її образ. Живий опис усього того, що бачить репортер, із його емоціями, почуттями, враженнями дозволяє читачу відчувати особисту присутність автора, його «я». З цього всього випливає, що репортаж на військову тематику є одним із найбільш особистісних жанрів журналістики, тому саме авторське «Я» визначає тональність та стиль цього жанру.

Сучасний репортаж характеризується, як правило, мовленням від першої особи. Займенник 1-ої ос. одн. вказує на присутність автора в тексті і відзначається найбільшим семантичним потенціалом для передавання суб'єктних значень. Особовий займенник «я» у текстах репортажу використовується для того, аби підкреслити відкритий характер журналістської позиції, надати індивідуально-особистісного забарвлення всьому, про що йдеться в тексті.

Використовуючи в репортажі особовий займенник «я», журналіст не лише подає власне бачення того, що відбувається, а й уводить чита-

чів у коло висвітлюваних проблем, змушує співпереживати. Лексико-граматичні властивості особового займенника «я» в сучасному пресовому репортажі дозволяють йому виконувати передусім функцію засобу вираження авторської присутності. Займенник 1-ої ос. одн. актуалізує суб'єктний компонент висловлювання, тобто представлення автора, який говорить із читачем у момент сприймання створеного ним раніше тексту.

Присутність автора в репортажах збірки «Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto» виражається за допомогою словосполучень «я бачу», «я чую», що створює ефект фізичної присутності автора на місці події: «Я помічаю, що під парканом праворуч лежать мішки, бачу вириті ями, а на стільцях поруч сидять люди з автоматами і в камуфляжі» (Май М., 2016, с. 209); «Коли я їду в авто, уявляючи сцени власного розстрілу, я починаю нервувати. Я уже не чую слів “ополченця”, що сидить поруч на задньому сидінні та ділиться власними думками з приводу того, що відбувається» (Май М., 2016, с. 221).

Інтенсивне використання особового займенника «я» в текстах репортажу створює певний настрій, відображає настанову автора на особисте відтворення і ставлення до пережитого: «Щоразу, коли я повертався з війни додому, мені знову і знову хотілося повернутися назад. І коли я приїжджав на війну, уже через декілька годин знову і знову хотілося додому, назад на велику землю. Уже майже два роки я блукаю десь у тотальній невизначеності, постійній суцільній невагомості посередині між війною і миром...» (Шередега В., 2016, с. 33–34).

Крім форм авторського «я», використовуються форми авторського «ми», які можна зустріти тоді, коли разом із журналістом на місце події вирушає фотокореспондент: «Ми, група журналістів, вирушаємо у відрядження прифронтовими територіями, аби “почути голоси Донбасу» (Тимошук Я., 2016, с. 111). Авторське «ми» надає репортажу об'єктивності, допомагає переконливо розповісти про висвітлення події.

Завдяки категорії репортерського «я» автор повідомляє читачів, що він, як учасник (очевидець) події, відповідає за достовірність викладених фактів; що всі відображені події в документально точних і яскравих подробицях — це результат того, що він побачив, почув, відчув. Використовуючи категорію авторського «я», репортер створює певний емоційний настрій, надає тексту різноманітних стилістичних відтінків.

Отже, в репортажі на військову тематику авторське «Я» співвідноситься з особливостями індивідуального стилю репортера, зі специфікою його суто особистісного світосприймання.

Висновки

Отже, репортаж на військову тему, який у зв'язку з продовженням війни на Донбасі дедалі частіше трапляється в сучасних медіа, спра-

ведливо можна вважати одним із найефективніших жанрів журналістики, оскільки він поєднує у собі переваги оперативної передачі інформації з авторським способом відображення.

Характерні особливості репортажу на військову тематику — оперативність, динамічність, наочність того, що відбувається, активно діюче авторське «Я», яке допомагає створювати «ефект присутності», дає можливість читачу разом із репортером бачити і відчувати подію. Для відображення об'єктивної реальної картини дійсності, для створення «ефекту наочності» військовий репортер має не тільки ділитися з читачами своїми думками, враженнями, хвилюваннями, але й обов'язково має контактувати з учасниками події. Наявність суб'єктивного начала не суперечить документальній основі репортажу, а, навпаки, сприяє більш глибокому осмисленню об'єктивних сторін описуваної події. Авторське «Я» співвідноситься з особливостями індивідуального стилю репортера, зі специфікою його суто особистісного світосприймання.

ЛІТЕРАТУРА

- Гаврилюк, І. (2008). *Образні мікросистеми в журналістському тексті : специфіка функціонування* (автореф. дис. канд. наук із соціал. комунікацій : 27.00.04). Інститут журналістики і масової комунікації Класичного приватного університету. Запоріжжя.
- Галлер, М. *Репортаж*. (2011). (За загал. ред. В. Ф. Іванова). Київ : Академія Української преси, Центр Вільної Преси.
- Гончарова, Є. (2016). День після Дебальцевого. *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto*. (с. 241–258). Київ: Темпора.
- Гриценко, О., Шкляр, В. (2002). *Основи теорії міжнародної журналістики*. Київ : ВПЦ «Київський університет».
- Жадько, В. (2012). *Журналістика та основи редакторської майстерності*. Київ: Знання.
- Май, М. (2016). Донецькі сутінки. *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto*. (с. 205–241). Київ: Темпора.
- Мамалига, А. (1998). Синтаксис тексту. *Нариси про текст. Теоретичні питання комунікації і тексту* (с. 62–221). Київ: РВЦ «Київський університет».
- Можаєва, Т. (2011). *Кинематографічність художественного тексту*. Москва: LAP LAMBERT Academic Publishing.
- Пушкарчук, А. (2016). Поворот праворуч. *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto* (с. 37–79). Київ: Темпора.
- Савчук, А. (2016). Крим. Росія. Назавжди? *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto* (с. 185–205). Київ: Темпора.
- Тимошук, Я. (2016). Між Ісусом і Леніним. *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto* (с. 111–133). Київ: Темпора.
- Шевченко, В. (2014). *Концепція візуалізації журнального контенту в системі наукових поглядів у галузі соціальних комунікацій* (автореф. дис. д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.01). Київський національний університет імені Тараса Шевченка. Київ.

Шевченко, Л. Ю. (2011). Мовні засоби активізації сприймання газетного тексту (на матеріалах газети «Україна молода» 2007–2011 рр.). *Стиль і текст*. Вип. 12. С. 57–67.

Шередеха, В. (2016). Хроніки сірої зони. *Veni. Vidi. Scripsi. Війна. Життя de facto*. Київ: Темпора. С. 21–37.

REFERENCES

- Haller, M. (2011). *Reportazh*. [Reports]. (V. F. Ivanov, Ed.). Kyiv: Akademiia Ukrainiiskoi presy, Centr Vilnoi Presy [in Ukrainian].
- Havryliuk, I. (2008). *Obrazni mikrosystemy v zhurnalistyskomu teksti : spetsyfika funktsionuvannia* [Image Microsystem in Journalistic Text: the Specificity of Functioning] (Extended abstract of the PhD diss. (social communications). Classic private university. Zaporizhzhia [in Ukrainian].
- Honcharova, Ye. (2016). Den pislia Debal'tsevoho. In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Day after Debal'tsevo] (pp. 241–258). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Hrytsenko, O. & Shkliar, V. (2002). *Osnovy teorii mizhnarodnoi zhurnalistyky* [Basics of the theory of international journalism]. Kyiv: VPTs «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].
- Mai, M. (2016). Donetskii sutinky. In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Donetsk Nightfall. Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto] (pp. 205–241). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Mamalyha, A. (1998). Syntaksys tekstu. In *Narysy pro tekst. Teoretychni pytannia komunikatsii i tekstu* [Sketches on Text. Theoretical Questions of Communication and Text] (pp. 62–221). Kyiv: RVTs «Kyivskiy universytet» [in Ukrainian].
- Mozhaieva, T. (2011). *Kinematografichnost hudozhestvennogo teksta* [Cinematography of a literary text]. Moscow: LAP LAMBERT Academic Publishing [in Russian].
- Pushkarchuk, A. (2016). Povорот pravoruch [The Turn to the Right]. In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto] (pp. 37–39). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Savchuk, A. (2016). Krym. Rosiia. Nazavzhdy? [Crimea. Russia. Forever?] In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto] (pp. 185–205). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Shevchenko, L. Yu. (2011). Movni zasoby aktyvizatsii sprymannia hazetnoho tekstu (na materialakh hazety «Ukraina moloda» 2007–2011 rr.) [Linguistic means of newspaper text perception actualization (on materials of the newspaper “Ukraina Moloda” 2007–2011)]. *Styl' i tekst*, Issue 12, pp. 57–67 [in Ukrainian].
- Shevchenko, V. (2014). *Kontseptsiia vizualizatsii zhurnalnoho kontentu v systemi naukovykh pohliadiv u haluzi sotsialnykh komunikatsii* [The Concept of Magazine Content Visualisation in the System of Scientific Views in the Field of Social Communications]. (Extended abstract of Doctor's thesis). Institute of Journalism, Taras Shevchenko National University of Kyiv [in Ukrainian].
- Sheredeha, V. (2016). Khroniky siroi zony [Cronicals of the Grey Zone]. In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto] (pp. 21–37). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Tymoshchuk, Ya. (2016). Mizh Isusom i Leninym [Between Jesus and Lenin]. In *Veni. Vidi. Scripsi. Viina. Zhyttia de facto* [Veni. Vidi. Scripsi. War. Life de facto] (pp. 111–133). Kyiv: Tempora [in Ukrainian].
- Zhadko, V. (2012). *Zhurnalistyka ta osnovy redaktorskoii maisternosti* [The basics of journalism and editorial skill]. Kyiv: Znannia [in Ukrainian].